

Prikaz knjige: Peter Stelfox – KRIMINALISTIČKO ISTRAŽIVANJE – UVOD U NAČELA I PRAKSU Willan Publishing, 2009.

U izdanju Willan Publishing 2009. godine objavljena je knjiga **Kriminalističko istraživanje – uvod u načela i praksu** (*Criminal Investigation – An introduction to principles and practice*, ISBN 978-1-84392-337-4) autora Petera Stelfoxa, koji je rukovoditelj istražiteljske službe u *National Policing Improvement Agency*, te u svom svakodnevnom radu objedinjava tri područja interesa i to policijsku praksu, politiku postupanja i primjenu znanstvenih dostignuća radi unaprjeđenja istražiteljskog procesa, kao ključne operativne ali i strateške funkcije policije.

Predmetna knjiga na cjeloviti način predstavlja objedinjenu sliku znanstvenih i praktičnih iskustava u području modernog pristupa kriminalističkom istraživanju. Cilj knjige je usmjeren prije svega na doprinos cjelokupnoj literaturi iz ovog područja na način da praktičarima, ali i znanstvenicima, omogućava razvoj disciplina koje služe kao podrška kriminalističkom istraživanju u smislu raščlambe osnovnih načela i prakse kriminalističkog istraživanja na primjeru policije Engleske i Walesa. Posebno se ističu čimbenici koji oblikuju istražiteljski proces, kao i utjecaj rezultata istražiteljskog procesa na buduća kriminalistička istraživanja.

1. PRIKAZ KNJIGE S TEMELJNOM ANALIZOM POJEDINIH POGLAVLJA

U prvom poglavlju knjige pod nazivom **Kriminalitet i istražiteljska praksa** (*Crime and investigative practice*) **kriminalističko istraživanje** se definira ključnom funkcijom policijske djelatnosti, a koji, bez obzira na objekt postupanja, uključuje pronalaženje, prikupljanje i korištenje informacija. Danas je kriminalističko istraživanje kompleksno područje koje od istražitelja zahtijeva puno šira znanja ali i poznavanje raznih vještina primjene tehnika istraživanja. U poglavlju se proučava povezanost između istražiteljskog procesa, kriminaliteta i kaznenopravnog sustava. **Istražiteljskom praksom** se danas smatra rješavanje određenog problema na način da onaj kome je povjeren zadatak kriminalističkog istraživanja ima **tehlike** koje su potrebne za pronalaženje i prikupljanje informacija, **znanje** da primijeni te tehnike u različitim situacijama u kojima se istraživanje provodi

i sposobnost **razumijevanja** informacija koje se prikupe kako bi ih adekvatno koristio u budućim istraživanjima.

Osnovni problem kriminalističkog istraživanja je usklađivanje deklarativne sigurnosti zakonodavstva s nepredvidljivom i kompleksnom realnosti kriminalnog ponašanja. Ovo usklađivanje zahtijeva: 1. poznavanje zakona, profila informacija, ljudskog ponašanja, istražiteljskih tehnika i istražiteljskih strategija; 2. različite vještine, primjene višestrukih tehnika kriminalističkog istraživanja; 3. razumijevanje načina primjene znanja i vještina u rješavanju određenog problema u određenom socijalnom kontekstu i načinu na koji utječe na žrtvu, svjedoke i na širu zajednicu.

Autor se osvrće na problem kriminaliteta kroz povijesne različitosti u poimanju pojma kaznenih djela, te na motive koji ljude navode na počinjenje kaznenih djela, kao i načine na koje društvo kroz kaznenopravni sustav reagira na kazneno djelo i kriminalitet. U tom kontekstu se objašnjavaju tri čimbenika: zakonodavstvo, razne agencije za provođenje zakona i načini na koje pojedinac odgovara na kriminalitet.

U odlomku autor objašnjava **svaki pojedini cilj** kriminalističkog istraživanja u sljedećim područjima: 1) *dovođenje počinitelja pred sud* – najstariji cilj svakog kriminalističkog istraživanja; 2) *reosiguranje i briga za žrtvu, svjedoka ili zajednicu* – ovisi o vrsti kaznenog djela i njegovim karakteristikama; 3) *prevencija i smanjenje kriminaliteta* – kriminalističko istraživanje je jedan od glavnih načina kontrole kriminaliteta u užem smislu riječi; 4) *sprječavanje počinjenja kaznenog djela* – relativno novi koncept koji se primjenjuje kod borbe protiv terorizma i organiziranog kriminaliteta; 5) *povrat sredstava* – primarni cilj je obeshrabrivanje kriminalaca u počinjenju kaznenih djela oduzimanjem financijskog profita stečenog kriminalnim radnjama; 6) *otmica, iznuda i talačke situacije* – cilj kriminalističkog istraživanja je spašavanje ljudi ili smanjenje štete ostvarivanjem komunikacijskih kanala i pregovaranjem temeljem prikupljenih informacija; 7) *prikupljanje informacija* – korištenje Nacionalnog obavještajnog modela u prikupljanju i analizi informacija i 8) *zahtjevi prava i etike* – kriminalističko istraživanje se provodi u skladu sa zakonom i policijskom doktrinom i etikom.

Zaključni osvrt u ovom poglavlju odnosi se na činjenicu da kriminalističko istraživanje ima važnu ulogu u kaznenopravnom sustavu, ali s puno širim ciljem nego se to podrazumijevalo, naime kriminalističko istraživanje se ne zadovoljava dovođenjem počinitelja pred sud već i brigom za oštećene osobe i zajednicu kao i upravljanjem svim rizicima s kojima se društvo susreće.

U drugom poglavlju knjige pod nazivom **Razvoj istražiteljske prakse** (*The development of investigative practice*) autor se bavi dubljom analizom i povijesnim razvojem istražiteljske prakse unutar kompleksne policijske strukture Engleske i Walesa. S obzirom na to da se dugo vremena policajac smatrao *građaninom u odori*, koji nije imao nikakva posebna prava ni ovlasti, niti je njegovo postupanje bilo regulirano zakonskim propisima – razvoj policijske, pa samim tim i istražiteljske službe bio je usporen. Tek u novijoj povijesti kriminalističko istraživanje dobiva na važnosti i počinje se izdvajati kao policijska aktivnost koja zahtijeva svoju zasebnu profesionalnu praksu i to zbog tri međusobno povezana i kompleksna razloga:

- **promjene u zakonodavnom okviru kriminalističkog istraživanja** (definiranje policijskih ovlasti i procedura, definiranje prava osumnjičene osobe, osnivanje

posebnih tužiteljskih tijela, definiranje kriminalističkog istraživanja i uloge istražitelja itd.)

- **tehnološke i postupovne promjene u istražiteljskom procesu** (razvoj analize DNK metode i drugih forenzičnih tehnika kao i razvoj svih izvora informacija kao što je to dostupnost materijala snimljenog kamerama, izlisti telefonskih poziva, automatsko prepoznavanje registarskih oznaka, internetski promet, obavještajna analitika itd.)
- **dodatni zahtjevi učinkovitosti policije i provođenja kriminalističkog istraživanja** (postavljanje standarda postupanja).

Profesionalizacija istražiteljskog postupka ovisna je o službenoj istražiteljskoj praksi koja je temelj osnovne obuke kao i daljnjeg profesionalnog razvoja i akreditacije. Naime, različiti se specifični istražiteljski zahtjevi postavljaju pred policijske službenike različitih linija rada. Kako bi se ipak dale zajedničke smjernice i definirala zajednička policijska politika rada, objavljeni su razni priručnici koji pomažu praktičarima u obavljanju njihovih zadaća. Godine 2007. *Home Office* je okupio veliki broj nacionalnih agencija, te je osnovana Nacionalna agencija za unapređenje policijskog rada u okviru koje je ustrojen i tim za razvoj istražiteljske prakse. Naglašena je povezanost profesionalnih praktičara i akademske zajednice kroz stvaranje **kriminalističke znanosti** koja se definira kao multidisciplinarna znanost čijem razvoju, između ostalog, doprinose dostignuća različitih disciplina kao što je to kazneno pravo (razumijevanje kaznenog prava i prakse), psihologija (objašnjenje ponašanja osoba, obavljanje razgovora, donošenje odluka), kriminologija (razumijevanje zašto se kriminalitet događa i kako društvo reagira, analiza trendova), sociologija (utjecaj na društvo, zajednicu i pojedinca), mediji (korištenje medija na različite načine), upravljanje (primjena upravljačkog mehanizma u istražiteljskim postupcima), znanost, tehnologija i medicina (razvoj forenzičnih znanosti).

Treće poglavlje knjige pod nazivom **Kazneno pravno i politika** (*Criminal law and policy*) proučava način definiranja određenog ponašanja inkriminirajućim, kao i definiranje pravnog i političkog okruženja unutar kojeg se određeno kriminalističko istraživanje provodi. Naglašava se važnost poznavanja zakona od strane istražitelja od kojih se očekuje da ga provode sukladno etičkim standardima. U tom smislu objašnjava se zakonodavni okvir Velike Britanije, te odredbe koje su istražiteljima važne u smislu kažnjivog ponašanja, svijesti o počinjenju kaznenog djela, namjere za počinjenje, znanju o kriminalnoj radnji, zanemarivanju, nehaju, bezobzirnosti i sl. U tom poglavlju sadržan je i osvrt na sudske odluke koje utječu na rad istražitelja u smislu određivanja vrste potrebite informacije, odnosno vrste dokaza, a navedeno objašnjava na primjeru krađe. S obzirom na to da se naglašava kako istražiteljski rad mora biti proveden na zakonit način, autor navodi i pojašnjava zakonski normativ koji uređuje istražiteljski proces.

Nadalje se obrađuje područje Zakona o ljudskim pravima iz 1998. godine u odnosu na poštovanje njegovih odredbi tijekom istražiteljskog procesa, zatim se obrađuje područje primjene istražiteljskih ovlasti u skladu s Europskom konvencijom o ljudskim pravima, te poštovanje odredbi Zakona o kaznenom postupku i istragama iz 1996. godine osobito u području obveze izrade dokumentacije istražiteljskog procesa, poduzimanja svih razumnih radnji tijekom istrage kao i prezentiranja cjelokupnog dokaznog materijala tijekom suđenja. Autor dalje objašnjava odredbe Zakona o policiji i kriminalističkim dokazima

iz 1984. godine, te nastavlja izlaganje o Pravilima postupanja (Postupovnicima) za istražitelje i Zakonu o uporabi posebnih istražiteljskih ovlasti iz 2000. godine. Posljednje područje, koje je značajno za istražitelje, odnosi se na definiranje standarda dokazivanja koji se moraju postići i čija dokazna vrijednost mora biti izvan svake sumnje. Autor se bavi i informacijama koje se ne mogu prezentirati sudu, kao što je to npr. svjedočenje preko treće osobe. Isto tako obrađuje i političko okruženje koje utječe na provođenje kriminalističkog istraživanja.

Četvrto poglavlje pod nazivom **Informacije** (*Information*) bavi se informacijama i načinima na koje one nastaju unutar kaznenog djela kao i specifičnostima koje svaka informacija nosi. Postupak provođenja istraživanja i prikupljanja potrebitih relevantnih zakonski prihvatljivih informacija je pravno determiniran. Informacije koje možda nisu relevantne za sud, za policiju mogu imati iznimnu važnost za otkrivanje slučaja.

Informacije u svim svojim oblicima predstavljaju središte kriminalističkog istraživanja. Autor se bavi s dvije vrste informacija koje mogu biti važne istražiteljima, a to su **znanje** koje netko ima o kaznenom djelu i to neposredno (žrtva, svjedok i počinitelj) ili posredno (informer ili vještak), te **podatak** koji je najčešće u obliku objekta, dokumenta, slika, snimaka i znanstvenih uzoraka.

Obje vrste informacija mogu se koristiti kao dokaz ali se temelje na različitim karakteristikama koje su detaljno obrazložene. Naime, ključni cilj istražitelja je pronalaženje osoba koje imaju znanje o kaznenom djelu kao i sposobnost da to znanje prenesu na način koji je iskoristiv na sudu. Ovo uključuje korištenje tehnika pronalaženja žrtava, svjedoka i počinitelja kao i tehnika izabiranja informatora i rada s ekspertima.

Prikupljanje informacija od osoba temelji se na komunikaciji, no način pribavljanja informacija razlikuje se, ovisno o statusu osobe. Isto tako, ono što ljudi misle da znaju o nekome, kao i njihova sposobnost da se svega sjete ali i da prepričaju svoje znanje drugima, ovisi o nizu čimbenika koje autor detaljnije analizira.

Nadalje, u poglavlju se obrađuju podaci kao druga vrsta informacija, a koji se mogu dobiti iz širokog kruga izvora, te stoga zahtijevaju složene tehnike za njihovo identificiranje, prikupljanje i korištenje. U ovom smislu obrađuju se tri vrste nositelja podataka: **materijalni tragovi** koji nastaju uslijed Locardovog načela prijenosa čestica, **elektronski podaci** proizašli iz različitih elektronskih izvora i sustava, te **predmeti** širokog spektra.

Obrazložen je postupak klasifikacije prikupljenih informacija. Slijedom toga analizira se profil informacija. Generiranje svih prikupljenih informacija o nekoj osobi ili nekom djelu smatra se informacijskim profilom. Različiti načini počinjenja istog kaznenog djela stvaraju različite profile informacija koji se mogu uspoređivati, te se navedeno objašnjava na usporednom modelu informacijskih profila kaznenih djela provale i prijave. Prije zaključnih promišljanja autor se osvrće na pojavu slabljenja, odnosno smanjenja količine informacija (uslijed npr. nepažljivog rukovanja prolaznim ili osjetljivim informacijama ili zbog procesa zaboravljanja) što prilikom kriminalističkog istraživanja istražitelj mora uzeti u obzir.

Peto poglavlje nosi naziv **Tehnike istraživanja** (*The techniques of investigation*) koje se bavi tehnikama koje su dostupne istražitelju kako bi pronašao, prikupio i koristio informacije. Iako je broj istražiteljskih tehnika ograničen, varijabilnost okolnosti u kojima

se kazneno djelo počini i različiti načini ponašanja različitih osoba posljedično omogućavaju korištenje velikog broja tehnika. Stručnost njihove primjene je ključna vještina istražitelja. U prvom dijelu poglavlja naglasak je na informacijama. Tabličnim prikazom analiziraju se primjene tehnike kriminalističkog istraživanja. Nadalje se obrazlažu tehnike pronalaženja svjedoka, od korištenja medija do različitih policijskih tehnika prikupljanja informacija od osoba. Pretpostavka za kvalitetnu primjenu istražiteljskih tehnika intervjuiranja u Engleskoj i Walesu temelji se na modelu PEACE¹. Svaki obavljeni razgovor je potrebno dokumentirati, u obliku pisane izjave, ali i audiosnimke i videosnimke razgovora. Slične tehnike obavljanja razgovora osim za svjedoke primjenjuju se i na informatore i prikrivene žive izvore informacija.

Za razliku od navedenih tehnika razgovor s osumnjičenom osobom zahtijeva posebnu pažnju, te autor posvećuje veliku pozornost okolnostima u kojima se razgovor može voditi, te smjernicama za obavljanje razgovora. Slijedi prikaz jednog od načina prikupljanja informacija s osvrtnom na policijski tajni nadzor i sigurnosne kamere. Upravljanje obavještajnim informacijama i korištenje obavještajnih baza podataka temelj je rada s prikupljenim i sistematiziranim informacijama.

Drugi dio poglavlja bavi se podacima i to osobito materijalnim tragovima, artefaktima i elektronskim podacima te njihovim pronalaženjem kao i obradom mjesta događaja u smislu interpretacije okolnosti u kojima se događaj dogodio radi pronalaženja cjelokupnog materijala koji bi objasnio događaj ali i koji bi bio korišten za identificiranje počinitelja. Isto tako autor se bavi upravljanjem tzv. *pasivnim podacima*. Radi se o financijskim informacijama, transakcijama, telefonskim podacima, internetskom prometu, podacima sigurnosnog nadzornog sustava, GPS-navigacijskom sustavu, sustavu za bilježenje ulaza i izlaza osoba, zdravstvenim podacima i ostalim sličnim podacima.

Nadalje se obrađuju forenzična istraživanja, te korištenje forenzičnih rezultata u kriminalističkom istraživanju. Forenzične discipline variraju u odnosu na znanstvena, tehnološka i proceduralna znanja i procese te njihova primjena ovisi o posebnostima svakog kaznenog djela. Zbog toga je važno da istražitelji znaju mogućnosti korištenja forenzičnih disciplina istraživanja. Kvaliteta kontrole forenzičnog procesa iznimno je važan postupak koji se mora poštovati.

Završna izlaganja u poglavlju posvećena su načinima i kriterijima metode eliminacije. Radi se o postupku unutar kriminalističkog istraživanja koji se primjenjuje kada druge tehnike pronalaska počinitelja nisu bile uspješne. Ovaj postupak eliminacije naslanja se na TIE² postupak, odnosno TIE kategorije počinitelja koje autor detaljno analizira na primjeru i to kroz nekoliko stadija: određivanjem ključnih karakteristika, postavljanjem prioriteta među njima, određivanjem parametara osumnjičenika, određivanjem vremen-

¹ PEACE je engl. akronim od *Preparation and planning, Engage and explain, Account, Closure, Evaluation*. Obuhvaća pripremu i planiranje, sudjelovanje i objašnjavanje, zaključivanje i procjenu informacija prikupljenih razgovorom.

² TIE je engl. akronim od *Trace / Interview / Eliminate*, odnosno *Trace / Implicate / Eliminate*, a radi se o postupku pronalaženja osoba s određenim karakteristikama, koje se zatim analiziraju, te temeljem rezultata odbacuju kao sumnjive, dakle eliminiraju se u smislu nemogućnosti da su isti iz određenih mjerljivih razloga osumnjičeni za počinjenje određenog kaznenog djela.

skih parametara, odabiranjem eliminacijskih kriterija kao i provođenjem cjelokupnog istraživanja temeljenog na TIE postupku.

Šesto poglavlje, pod nazivom **Istražiteljski proces i donošenje istražiteljskih odluka** (*The investigation process and investigative decision – making*), analizira strategije koje istražitelji koriste kako bi rasporedili određene tehnike. Kriminalističko istraživanje je aktivnost informacijskog procesuiranja i uglavnom se temelji na sposobnostima istražitelja da donosi odluke. Istražiteljski proces može biti reaktivan ili proaktivan. No, postupak donošenja istražiteljskih odluka se uvelike ne razlikuje bez obzira je li istražiteljski proces iniciran saznanjem za počinjeno kazneno djelo (reaktivno) ili obavještajnim informacijama o počinjenju teških kaznenih djela organiziranog kriminaliteta (proaktivno).

Udruženje šefova policije postavilo je standarde koji se tiču **stadija istražiteljskog procesa**, od kojih se pojedini stadiji ciklički ponavljaju. Donošenje odluka u istražiteljskom procesu provlači se kroz sve njegove stadije, no tri su ključna područja posebno interesantna: **1. Je li određeno ponašanje kazneno djelo? 2. Tko može biti osumnjičena osoba? 3. Koje dodatne materijale je potrebno prikupiti?** Do osumnjičene osobe se uglavnom dolazi na dva načina: navodima osoba ili izvođenjem zaključaka iz prikupljenih informacija/tragova (forenzično izvođenje činjenica, individualne karakteristike počinitelja, *modus operandi*, jedinstveno povezivanje činjenica, pasivni podaci).

Na prirodu donošenja istražiteljskih odluka utječe nekoliko čimbenika koje se detaljno obrazlaže: **osobne predrasude/pristranost** istražitelja kojih sam istražitelj nije ni svjestan, a uvelike utječu na donošenje odluka, **verifikacijska pristranost** koja se događa u slučajevima kada istražitelj ima fiksirano mišljenje o tome što se dogodilo, te se fokusira samo na one činjenice koje potkrepljuju tu verziju događaja, **očigledna dostupnost/vidljivost** određenih dramatičnih i emocionalno zahtjevnih materijala koji mogu negativno utjecati na sposobnost odlučivanja, **ostali čimbenici** (pojednostavljivanje stvari, uopćavanje, usko razmišljanje, prerano postavljanje pretpostavki i sl.).

Istražiteljski način razmišljanja može se raspodijeliti na pet načela koja su u poglavlju detaljno razrađena: **razumijevanje izvora materijala** (određivanje individualnih karakteristika, osiguranje relevantnosti i pouzdanosti, te posljedično dokazne prihvatljivosti), **planiranje i priprema** (svaki korak istraživanja pažljivo i smisleno planirati), **proučavanje** (sve opisati, razjasniti i preispitati), **dokumentiranje i prikupljanje** (dokumentiranje, pohrana, sigurnost izvora i pristup materijalu), **evaluacija** (procjena svega učinjenog). Istražiteljski način razmišljanja mora biti primjenjivan strukturirano što je važno za donošenje svih odluka.

Sedmo poglavlje knjige pod nazivom **Nadzor kriminalističkog istraživanja** (*The supervision of criminal investigation*) proučava kako se posao istražitelja nadzire. U svakoj policijskoj strukturi postoji niz upravljačkih struktura i to na svim razinama, kako strateškim, tako i operativnim, ali i individualnim. Svaki upravljački mehanizam ima ciljeve za koje je strateški ali i operativno odgovoran. Dva su osnovna sustava unutar policije odgovorna za rješavanje kaznenih djela, a to su Grupa za dodjelu zadataka i koordinaciju (proaktivno) i Sustav za obradu kriminaliteta (reaktivno). Model upravljanja cjelokupnom politikom suzbijanja kriminaliteta, koji se u Engleskoj i Walesu koristi, omogućava postavljanje standarda i prioriteta postupanja.

U poglavlju se objašnjava uloga zapovjednih soba za upravljanje u kriznim situacijama i rješavanje teških kaznenih djela čija je osnovna svrha upravljanje sa svim informacijama na jednom mjestu, te suvislo korištenje raspoloživih resursa. U tu svrhu koriste se posebni računalni sustavi HOLMES³ koji obuhvaćaju upravljanje dokumentima, tijekom rada, grafičko indeksiranje, upravljanje pohranjenim materijalom, dodjelom zadataka, dokaznim materijalom, istraživanjem i analizom, otkrivenim materijalom kao i pripremom za sud.

Nadalje, analizira se upravljanje provođenja policijskih radnji. Na kraju poglavlja autor se osvrće na važnost direktnog nadzora nad kriminalističkim istraživanjem, te vještinama koje rukovoditelj mora imati kako bi nadzor bio učinkovit.

Osmo poglavlje knjige pod nazivom **Kako se kazneno djelo rješava** (*How crimes get solved*) bavi se pravom i politikom, profilom informacija, tehnikama istraživanja i strategijama koje istražitelj koristi u razjašnjavanju kaznenog djela. Naime, sva kaznena djela ne bivaju razjašnjena, te se kao razlog tome navodi niz čimbenika. Na početku se obrazlaže pojam **detekcije kaznenog djela** koji se u različitim jurisdikcijama različito određuje, a u osnovi se svodi na privođenje počinitelja pravdi. Nadalje se obrađuje pojam **stope otkrivenog kriminaliteta** a vezano s tim obrađuju se obrasci detekcije: kaznena djela **koja su rješiva** s obzirom na okolnosti u kojima se djelo dogodilo (npr. postojanje svjedoka, otisaka papilarnih linija na mjestu događaja); kaznena djela koja se **mogu riješiti** ulaganjem značajnijeg istražiteljskog napora (npr. traganje za počiniteljem po *modus operandi* ili po osobnom opisu) i kaznena djela koja **se ne mogu riješiti** s obzirom na nedostatak informacija kojima policija raspolaže.

Opći čimbenici koji utječu na obrasce detekcije jesu: zakon, profil informacije i prioriteta. Isto tako analiziraju se specifični čimbenici povezani s ponašanjem **počinitelja, svjedoka, ali i istražitelja**. Naime, količina informacija koje počinitelj generira tijekom počinjenja kaznenog djela, ali osobito nakon počinjenja, utječu na okolnosti koje će utjecati na njegovo pronalaženje. Radnje koje počinitelj nakon kaznenog djela čini inhibiraju transmisiju informacija prema istražitelju, a radi se o sljedećem: uništavanje materijala, zastrašivanje i kontroliranje žrtve i svjedoka, krivotvorenje materijala i sakrivanje materijala kao i činjenica da netko zbog nekog razloga prizna počinjenje kaznenog djela, a da isto nije počinio. Ukoliko žrtva ne prijavi kazneno djelo, ili svjedok ne želi surađivati, to će u kvantitativnom ali i kvalitativnom smislu utjecati na znanje da se kazneno djelo dogodilo.

Autor se također bavi ponašanjem istražitelja koje može biti pozitivno, ali i inhibirajuće prema primanju informacija od počinitelja, žrtve i svjedoka što uvelike utječe na činjenicu rješavanja kaznenog djela. Posebno se obrađuju organizacijske ali i osobne pogreške istražitelja. Na kraju poglavlja slijedi analiza primjene modeliranja čimbenika koji utječu na detekciju kaznenog djela što se objašnjava na primjeru ubojstva, silovanja, teških kaznenih djela s utjecajem na zajednicu kao što je razbojništvo, te na kraju – krađe.

Deveto i posljednje poglavlje knjige pod nazivom **Zaključak** (*Conclusion*) objedinjuje zajedničke teme koje su proučavane u knjizi s osvrtom kako će se istražiteljska praksa razvijati u budućnosti. Kaznena djela su toliko različita, bez obzira čak i na isto-

³ HOLMES je engl. akronim od *Home Office Large Major Enquiry System*, a odnosi se na stacionarne ili mobilne računalne terminale koji se koriste pri razjašnjavanju teških kaznenih djela.

vrstnost zakonskog opisa, no njihovo razjašnjavanje se uvelike razlikuje. U budućnosti se očekuje bolja istražiteljska praksa s obzirom na to da su i treninzi i obuka istražitelja zahtjevniji. Isto tako može se očekivati da će, polako ali sigurno, doći do bolje suradnje između praktičara i znanstvenika jer je njihova međusobna suradnja ključna za učinkovito razjašnjavanje kaznenih djela. Može se očekivati da će i vještine korištenja tehnoloških dostignuća biti sve naprednije. Zbog složenijeg počinjenja kaznenih djela potrebno je unaprjeđivati informacijske profile pasivnih podataka. Ono što je izuzetno vrijedno i važno je rad na svijesti zajednice s intencijom da surađuje u razjašnjavanju kaznenih djela, te da i na taj način utječe na bolju profesionalizaciju i standardizaciju istražiteljskog procesa.

2. ZAKLJUČAK

Na kraju ovog prikaza može se zaključiti da je prikazana knjiga sadržajno kvalitetna, te da doprinosi modernom shvaćanju procesa kriminalističkog istraživanja. Ona je korisna policijskim praktičarima kao i znanstvenicima koji se bave područjem kriminaliteta. Srž kriminalističkog istraživanja predstavlja rad s različitim vrstama informacija, a autor ove knjige je detaljno razradio sve stadije upravljanja informacijama naglašavajući profesionalizam i standardizaciju cjelokupnog procesa. Knjiga sistematično i cjelovito obrađuje pravni aspekt, sve subjekte i objekte kriminalističkog istraživanja, kao i tehnike i metode koje se koriste. Temelji se na praktičnom iskustvu što je vidljivo u objašnjavanju pojmova i procedura, te upravo ta činjenica čini štivo još zanimljivijim. Na kraju je potrebno napomenuti da se autor kritički osvrće na cjelokupni proces kriminalističkog istraživanja, što predstavlja svježinu u literaturi iz ovog područja.

Prikaz pripremila: Ana-Marija HORJAN*

* Ana-Marija Horjan, magistrica kriminalistike, kriminalističko-obavještajna analitičarka, Uprava kriminalističke policije, Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Odjel kriminalističko-obavještajne analitike, Ravnateljstvo policije, MUP RH.